

חולין דף ל"ג

ניקבו מעיים בין שחיתת קנה לוושט הגמרא הביאה את מה שאמר רבי שמעון בן לקיש, שחט את הקנה ואחר כך ניקבה הריאה כשרה. אמר רבא, מה שרבי שמעון בן לקיש התיר זה רק בריאה, כיון שחיי הריאה תלויה בקנה. אבל אם נקבו בני מעיים בין קנה לוושט אחר שחיתת הקנה, היא טרפה, שבני מעיים אינם תלויים בקנה אלא בוושט²²⁵. הקשה רבי זירא, מאחר ולשיטתך אם נולדו סימני טריפה לאחר מקצת שחיטה היא כשירה²²⁶, מה לי בריאה מה לי בבני מעיים? אולם אומרת הגמרא, שרבי זירא חזר בו וסובר שדווקא כשהריאה ניקבה לאחר ששחט את הקנה אינה טריפה אבל לא בני מעיים, כיון שריאה תלויה בקנה, ולאחר ששחט את הקנה נחשבת שאינה מחוברת לבהמה ואינה מטריפה. ומוכח לומר כן, שכן הסתפק רבי זירא, ניקבו בני מעיים לאחר שחיתת הקנה, ושחט את השני. האם סימן ראשון מצטרף לסימן שני לטהרה מידי נבלה. או רק אם שחיתת הסימנים שווה הבהמה יוצאת מידי נבילה, אבל כאן שהסימן הראשון התיר לאכילה והשני מוציא מידי נבילה, אינם מצטרפים²²⁷? והגמרא רצתה לפשוט, ממה שהסתפק אילפא, לגבי שחט בהמה מעוברת, והוציא העובר את ידו בין שחיתת סימן ראשון לסימן שני²²⁸. וממה ששם רבי זירא הסתפק האם נטהרה מידי נבלה, משמע שבאכילה היא אסורה. אמר רב אחא בר רב לרבינא, אין מכאן ראיה לשיטתו של רבי זירא, שיתכן והוא עצמו מתיר אף באכילה, והסתפק רק לפי רבא שבפירוש חילק בין ריאה לבני מעיים האם טהורה מידי נבלה, או לא.

בני מעיים לאחר שחיטה בעודה
מפרכסת

אמר רב אחא בר יעקב, מדבריו של רבי שמעון בן לקיש נלמד, בהמה שנשחטה

225 לעולם דרך קנה לישחט תחלה, לפי שהוא סמוך לעור, והוושט סמוך למפרקת. רש"י.

226 שאין טרפה לחצי חיות. רבי זירא לא סובר שהטעם משום 'כמאן דמנחא בדיקולא דמיא'. רש"י.

227 ולצד הראשון כיון ששחיתת הראשון אף לטהרה מידי נבלה נשחט, מצטרף לשני. רש"י.

228, האם הסימן השני מצטרף עם הראשון שבשניהם יש להוציא את העובר מדין טריפה, או שאין מצטרפים כיון שהסימן הראשון נשחט להתיר ולטהרה, והסימן השני לא בא לאותו אבר אלא לטהר. ופשטה הגמרא שם, שאם מצטרף סימן ראשון לסימן שני להתיר שאר העובר באכילה – לא יצטרף עמו לטהר אותו אבר מידי נבלה. וכן לענין ניקבו בני מעיים נפשוט שמצטרף, שהרי השחיטה כשרה שלא נולדה ריעותא בסימניו. רש"י.

והוציאו את בני מעייה בעודה מפרכסת, מותר להזמין ישראל לאכול מהם שכן הותרה להם על ידי השחיטה, אבל לא עובדי כוכבים, שהרי להם יש איסור אכילת אבר מן החי כל עוד הבהמה חייה. אמר רב פפא, ישבתי לפני רב אחא בר יעקב כשאמר כן, ורציתי לשאולו האם יש דבר שלישראל מותר ולעובד כוכבים אסור? אולם לא שאלתי כך, שהרי אמר טעם לדבריו.

אכילה מבהמה קודם שתצא נפשה ומביאה הגמרא, שמצינו בברייתא שלא כרב אחא בר יעקב. ששנינו, הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה, חותך כזית בשר מבית השחיטה בעודה מפרכסת, אולם צריך למלוח ולהדיח יפה יפה מהדם שבלוע, ואוכלו רק לאחר שתצא נפשה²²⁹. והיתר זה, בין לעובד כוכבים ובין ישראל. ואומרת הגמרא, שמברייתא זו יש ראייה למה שאמר רב אידי בר אבין בשם רבי יצחק בר אשיאן, הרוצה שיבריא, חותך כזית בשר מבית שחיטתה של בהמה ומולחו ומדיחו יפה יפה, ואוכלו לאחר שתצא נפשה. אחד עובד כוכבים ואחד ישראל מותרין בו.

משנה

השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם, כשרים ואין צריכים ליטול ידיים לפני אכילתם, לפי שלא הוכשרו בדם. רבי שמעון אומר, מתוך שהשחיטה התירתם מידי איסור אבר מן החי שנחשבים ל'אוכל', כך הכשירה שייחשבו כ'אוכל' לגבי טומאה.

גמרא

בשר קדשים מוכשר לקבל טומאה
גם בלא השכר משקים
שואלת הגמרא, כיצד משמע מהמשנה שאם יצא דם בשחיטה ידיים מטמאות את הבשר, והרי ידיים נחשבות לשניות, ובחולין אין שני לטומאה עושה שלישי לטומאה? ומונה הגמרא ארבע הוכחות שמדובר בחולין ולא בקדשים: א. שהרי המשנה כתבה 'חיה', ובקדשים חיה אינה כשרה? ב. אם לא יצא דם אין כשר בקדשים, שהרי ללא זריקת הדם לא יהיו ראוי לאכילה²³⁰?

229 כדא' (סנהדרין סג.): מנין שאסור לאכול מן הבהמה קודם שתצא נפשה? תלמוד לומר: 'לא תאכלו על הדם'. רש"י.

230 שנאמר: 'ודם ובחייך ישפך' ואחר כך 'והבשר תאכל'. רש"י.

ג. מצינו שדם קדשים אינו מכשיר, שכן אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, מנין לדם קדשים שאינו מכשיר? שנאמר: "עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפָּכֶנּוּ כַּמַּיִם", מכאן שרק דם הנשפך כמים מכשיר, אבל זה שאינו נשפך כמים אינו מכשיר? ד. בקדשים גם אם לא יצא מהם דם יכשירו, כשם שחיבת הקדש מכשירתם להיות כאוכל ולקבל טומאה?

דברים שחכמים גזרו עליהם טומאה
מדובר בחולין שנקנו בכסף מעשר שני
בירושלים, ולכן אם יצא מהם דם ונגע בהם שני, נעשים שלישי. וזה שלא כרבי מאיר, הסובר שדין מעשר כחולין ואינם נפסלים. ששנינו במשנה בפרה²³¹, כל דבר שמהתורה הוא טהור וסופרים גזרו עליו טומאה²³², אם נגע בקדש עשהו 'שלישי' ומטמא קודש אחר להיות 'רביעי'. ואם נגע בתרומה פוסל אותה, ואם נגע בחולין או במעשר מותרים, דברי רבי מאיר. וחכמים אוסרים במעשר.

הקשה רב שימי בר אשי, מהיכן למדת שלחכמים שני לטומאה שנוגע במעשר עושהו שלישי ופוסלו באכילה, יתכן שלאותו אדם שלא נטל ידיו הם אוסרים לו לאכול מעשר בלא נטילה, אבל הם אינם אוסרים לגעת במעשר בסתם ידיים ולהאכיל לאחרים, ובחולין אפילו לעצמו. ואילו משנתנו לכאורה מדברת גם כשמאכיל לאחרים, וניתן לדייק שדווקא כשלא יצא דם לא נפסל בנגיעה, אבל אם יצא דם אסור לגעת בהם מי שידיה מסואבות, ומיהו הסובר שמעשר נפסל משני לטומאה?

ידיים תחילות'
אלא אמר רב פפא, מה שמדוייק ממשנתנו שאף בשר חולין שהוכשר מדם הוא נפסל מידיים, לא מדובר ב'סתם ידיים' שגזרו עליהם להיות כשניות, אלא על 'ידיים תחילות' כלומר שיש להם דין ראשון לטומאה. והדין הזה ש'ידיים תחילות' מטמאות חולין, זה כרבי שמעון בן אלעזר ששנינו בברייתא, הדין ש'ידיים תחילות' נחשבות כראשון לטומאה, לא נאמר לטמא חולין, אלא לענין תרומה וקדשים שעושים שני לטומאה. רבי שמעון בן אלעזר

231 עמוד ב'.

232 כגון: הידים, והכלים שנטמאו במשקים, והבא ראשו ורובו במים שאובין, וכל האמורים ביציאות השבת אצל שמונה עשר דבר, כולם טומאת 'שני לטומאה' גזרו עליהם. רש"י.

אומר משום רבי מאיר, הדין של 'ידיים תחילות' נאמר גם לחולין, ו'ידיים שניות' כגון סתם ידיים, הוזכרו אצל תרומה לעשותה שלישי ולפוסלה אבל לא לחולין.

ומצינו את הדין של 'ידיים תחילות', כפי ששנינו במשנה בידים, הכניס ידיו לבית המנוגע, רבי עקיבא אומר ידיו תחלות, וחכמים אומרים ידיו שניות. ומבארת הגמרא, שהכל מודים ש'ביאה במקצת' לא שמה ביאה²³³. אולם גזרו על ידיו משום גופו, ונחלקו איזו טומאה גזרו על ידיו. רבי עקיבא סבר שגזרו שידיו יהיו כאילו גופו נכנס שנהיה ראשון. וחכמים סברו שגזרו עליהם טומאה כסתם ידיים שיהיו שניות. שואלת הגמרא, ומדוע אין מעמידים את המשנה כרבי עקיבא²³⁴? עונה הגמרא, שיתכן ורק בתרומה וקדשים החמורים סובר כן, אבל לגבי חולין מחשיבם כשניות. אבל רבי שמעון בן אלעזר בפירוש אומר שגם לגבי חולין אומרים את הדין של 'ידיים תחילות'.

שואלת הגמרא, גם אם נאמר שלגבי חולין רבי עקיבא מחשיבם כשניות, הרי לשיטתו 'שני עושה שלישי בחולין'. ששנינו במשנה בסוטה, בו ביום שמינו את רבי אלעזר בן עזריה כנשיא, דרש רבי עקיבא, נאמר: "וכל כלי חרש וכו' יטמא", מכך שלא נאמר "טמא" אלא "יטמא", למדים ששרץ שנפל לאויר תנור וטימא ככרות שהיו בתוכו ועשאם שני, הם מטמאים אחרים להיות שלישי. לימד על שני שעושה שלישי בחולין? עונה הגמרא, אין לומר כן, שיתכן וסובר ששני עושה שלישי בחולין רק בדבר המטמא מהתורה כגון ששרץ נפל לאויר, אבל לא בדבר שטמא מדברי חכמים וכגון ידיים.

שלישי לקודש בחולין שנעשו על טהרת הקודש הגמרא דייקה מהמשנה, שרק כשלא יצא דם מותר לאכול ב'סתם ידיים', אבל אם יצא דם אסור. ושאלה האם 'סתם ידיים' מטמאות חולין? ומביאה הסבר נוסף. רבי אלעזר בשם רבי הושעיא אומר, משנתנו מדברת בחולין שנעשו

233 שאם כן היה צריך טהרה לכל גופו. רש"י.

234 שכן משנתנו 'סתימתאה', ורוב משניות הסתומות כרבי עקיבא, שסתם משנה – רבי מאיר, וסתם ספרא – רבי יהודה, וכולם כרבי עקיבא, והרי הוא אמר 'ידיו תחלות הויין'. רש"י.

על טהרת הקדש²³⁵, ולכן 'סתם ידיים' שהם שניות מטמאות לשלישי לטומאה. וזה שלא כרבי יהושע הסובר שאין שלישי ב'חולין שנעשו על טהרת הקדש'. ששנינו במשנה בטהרות, רבי אליעזר אומר, האוכל אוכל ראשון, גופו נעשה ראשון להיות מגעו שני, והאוכל אוכל שני נעשה גופו שני להיות מגעו שלישי, והאוכל שלישי נעשה שלישי²³⁶. רבי יהושע אומר, האוכל אוכל ראשון ושני, נהיה שני. והאוכל מאכל שלישי, לעניין קודש גופו נעשה שני, ומטמא קודש שלישי. ולעניין תרומה גופו שלישי שאינו פוסלה²³⁷. ואוכלי החולין שהוזכרו שנעשים שלישי, הם חולין שנעשו על טהרת תרומה, כדי שיהא רגיל להתנהג בטהרת תרומה, לכהן שרגיל באכילת תרומה ורוצה לשמור שלא יבוא לידי פסול. ומדייקת הגמרא, מכך שרבי יהושע לא אומר כן על חולין שנעשו על טהרת קודש, משמע שלשיטתו אין שם טהרת הקדש נתפסת עליהם, ואין בהם שלישי.

חולין שנעשו לטהרת תרומה אין מתפיס בשר
 שואלת הגמרא, והרי ניתן להעמיד את המשנה בחולין שנעשו על טהרת תרומה, וכרבי יהושע? עונה הגמרא, אין להעמיד בתרומה שהרי שנינו 'בשר', והשומר חולין על טהרת תרומה נזהר בפירות חולין כדי שלא יתחלף בפירות תרומה ומתפיסם בקדושה, אבל אינו נוהג טהרה בבשר חולין. שואלת הגמרא, אם כן גם אין להעמיד בקדשים, שכן המשנה כתבה השוחט חיה שלא שייך בקדשים? עונה הגמרא, שהשומר חולין לטהרת קודש, מתפיס אף בשר חיה בטהרה, כדי שלא יתחלף בבשר בהמה או עוף.

235 כגון: אדם הרגיל לאכול קדשים, ורוצה להיות רגיל תדיר בשמירת טהרתן, ושומר אף חולין מכל טומאות הפוסלות בקדש, ובזה שני עושה שלישי. רש"י.

236 לקמן מפרשת הגמרא שטעמו של רבי אליעזר: דמשוי אוכל כמאכל עצמו. ודוקא שאכל חצי פרס, שזהו שיעור אוכלין טמאין לפסול את הגוייה, והן שתי ביצים, כדאמר בעירובין (דף פב:); אבל בנגיעה, אוכל לא מטמא אדם, שאין אדם וכלים נטמאים אלא מאב הטומאה

237 אבל אסור באכילת תרומה, שהרי מ"מ הוא שלישי להיאסר באכילה. רש"י.

